

Hieruit blijkt dat er verschillende karaktertypen zijn op grond van de fantasie. Zij die de wetten Gods omtrent de waarheid ongehoorzaam zijn fantasieeren maar raak, en verkrachten ten slotte hun geweten als zij leugen spreken. Zij die schoorvoetend Gods waarheidswet volgen, hebben niet de moed en de lust om hun verbeelding aan banden te leggen, noch om hun fantasieleugens eerlijk te bekennen. Alleen zij, die door den Geest en het Woord Gods geleid worden, gehoorzamen de waarheid, ook al moeten zij daartoe hun fantasie aan banden leggen en zichzelf verloochenen.

Het religieus geloof, als we zoo het gelooven in God door Christus mogen noemen, steunt ook op de verbeelding. Zie maar hoe kinderen zich den troon van God voorstellen, en soms meenen bezoek van den Heere Jezus en de Engelen te zullen ontvangen. De Schrift helpt ons als ouders om die jeugdige fantasie te corrigeren, door de beschrijving van de indeeling van den tabernakel, die naar het voorbeeld van den hemel gemaakt is. Op volwassen leeftijd zijn de geloovigen zelf in staat om zich het panorama van de Schepping en Herschepping, door God ons geopenbaard, uit te beelden. Hierbij kunnen fantasieprikkels schadelijk voor het geloof werken. Eerstens door van Gods openbaring dingen af te doen of er aan toe te doen, waartegen de H. Schrift ons viermaal waarschuwt, n.l. Deut. 4:12, Spr. 30 en Openb. 22. In de tweede plaats door te meenen, dat wij evenals de profeten en de apostelen organen van Gods openbaring zijn, en van God woorden of verschijningen ontvangen. Het oordeel Gods over de valse profeten en apostelen is voor ons een waarschuwing om de fantasie in toom te houden. De roeping van de dienaren des Woords is in dezen om Gods Woord onvervalscht te brengen tot de gemeente en haar te wijzen op de gevaren van droomen en gezichten, die door een dwalende fantasie bij ons worden opgewekt. Ook past het hen om met ernst te spreken van de eeuwige dingen, opdat jeugdigen niet den indruk krijgen, dat zij spreken van denkbeeldige dingen, die ook anders kunnen voorgesteld worden.

In de persoonlijke geloofservaring speelt de verbeelding, die op het heden en het verleden betrekking heeft, eveneens een gewichtige rol. De bekeering van een zondaar begint met inkeer tot zichzelf, afkeer van de zonde en toekeering naar God. Dan ontstaat een droefheid over verleden zonden, die alleen door God zelf weggenomen kan worden. Bij koning David werkte de fantasie in zijn zondebewustzijn zoo krachtig, dat hij moest klagen: „Mijn zonde is steeds vóór mij”. Hij zag door de kracht van de verbeelding zijn zonde tegen God zweven in een gezichtsveld, dat van zijn oogen niet wilde wijken. Men vergeet hierbij niet, dat David een echtbreker en moordenaar was geworden, zoodat wij zijn ervaring niet tot maatstaf mogen stellen voor onze dagelijksche bekeering. Toch ligt hierin een wenk, dat wij bij het zondebelijden in onze binnenkamer onze zonden niet door oppervlakkigheid mogen vergeten en verdoezelen. Met behulp van onze verbeelding kunnen wij ons voorstellen hoezeer wij door ons spreken of doen God gekrenkt hebben, opdat ons gebed om vergeving des te inniger en dieper zij. Een slapend geweten kan door de kracht van de verbeelding ontwaken en overtuigd worden van zonde. Maar ook kan de verbeelding onze zonde als te groot voorstellen, en ons daarbij suggereeren, dat er geen vergeving daarvan is, zooals bij Kain. Het belijden van zonden moet dus geschieden met nuchterheid en met inzicht in de werkelijkheid, die de Heilige Geest ons in het Woord voor oogen houdt.

De geloofsdaad zelf, waardoor ik als zondaar Christus aanvaard als mijn Borg, is geen daad van het redeneerend verstand, maar van den ganschen mensch als één geheel. Zulks blijkt uit hetgeen de Heilige Schrift ons leert van het vertrouwen op Gods beloften in Christus en het toevlucht nemen tot den troon der genade. Deze daad gaat niet buiten de verbeelding om, maar wordt door haar versterkt onder de leiding des Heiligen Geestes. Hierbij zij men voorzichtig, dat men van het heilige geen spel der verbeelding make. Sommigen weten te verhalen van den bloedwreker, die hen op de hielen zat, en van het nog in tijds aangrijpen van de hoornen des altaars, doch dit is geen ervaring maar een vergelijking van hun angst bij die van een vluchteling in de dagen van Israël. Het Methodisme bij Spener en Francke dorst zelfs de graad van dezen te bepalen door bij jeugdigen een Buszkampf te vorderen. De Heilige Schrift stelt echter het geloof van Lydia en dat van den stokbewaarder op één lijn en vermijdt daardoor alle methodisme op dit terrein. Wat de verbeelding wel doen kan is dit: ze kan ons met behulp van vergelijking den afstand doen beleven tusschen God en den zondaar, en daarna de toenadering Gods in Christus. Aangezien onze verbeelding evenals ons verstand en gevoel verduisterd is door de zonde, voegen we hier aanstonds bij: onder de controle van Gods Woord. Christus gebruikt in Zijn gelijkenissen vaak het beeld van een deur die op het nachtslot is gedaan, om onzen nood van vervreemding tegenover God te tekenen. Maar Hij bezigt ook de beelden van een verlangend uitzienden vader, of

van een barmhartig vorst, om Gods afdalende liefde tot den zondaar te tekenen.

Men onderscheide daarom bij het oefenen van geloof in Christus tusschen het onaanschouwelijk en het aanschouwelijk denken van de waarheid. De kinderen gaan bij normale ontwikkeling langzaam over van het aanschouwelijke naar het abstracte (onaanschouwelijke) denken. De apostel Paulus zegt van zijn jeugd, dat hij sprak, dacht en redeneerde als een kind, d.w.z. in concrete (aanschouwelijke) vormen. Hiermede moet de dienst des Woords in huis en school rekening houden, anders gaat Gods Woord de kleinen voorbij door onze schuld.

Ook bij de volwassenen, die nog kinderlijk denken, moet Gods Woord zooveel mogelijk aanschouwelijk worden gemaakt. De Heilige Schrift onderscheidt wereldsgezinden die met melk gevoed moeten worden, 1 Cor. 3, en zwakgeloovigen die met melk gevoed worden, Hebr. 5. Deze moeten onderwezen worden in de grondbeginselen van de Christelijke leer. Hieruit mag men afleiden, dat met het aanschouwelijk denken van sommige gemeenten moet gerekend worden in den dienst des Woords. Dit wil niet zeggen, dat de prediking uit verhalen en gelijkenissen moet bestaan, want daarin is meer water dan melk. Neen, het mandaat van de Evangeliedienaren is: Predik het Woord, niet als de lucht slaande, maar met hartenveroverende kracht. Beginnende als een generaal, die op de parade bij zijn manschappen gaat staan, wekke de dienaar eerst de verbeelding op door de feiten van de Schrift voor de oogen te schilderen. Doch daarna geve hij de waarheid in haar abstracten vorm, zooals de Schrift doorgaans doet, want het grootste deel van de gemeente denkt onaanschouwelijk en blijft onbevredigd als Gods Woord niet uitspreekt in zijn vollen rijkdom. Door deze methode van onderwijzen wordt het geloof niet alleen gewekt maar ook versterkt. Dan werken geloof en fantasie samen in goede harmonie.

L.

Kuyperiana.

VI.

Intense belangstelling toonde Kuyper steeds voor de Chr. Geref. Kerk. Dikwijls is hij in discussie met allerlei leidende figuren uit die kerk.

Meermalen sprak Kuyper uit, dat hij, indien hij bij de Cock was geweest in Ulrum, hij met de Cock zou zijn meegegaan.

Men leze in „De Heraut” van 1 October 1882 het volgende:

In verband hiermee sta daarom hier reeds nu een korte toelichting van de meermalen geuite meening: „De uitgedrevenen hebben mijn sympathie, niet de uitgewekenen”.

Een deel broeders hebben kort na '30 drang der conscientie gevoeld om te handelen in strijd met Synodale ordinantiën. Ze zijn deswege behandeld op een wijze, die hen kerkrechtelijk van het hun toekomend recht beroofde. Dat ze hertegen ingingen, was naar recht. En dat ze na botsing en gevolgd uitzetting zelf de handen aan het werk sloegen, is naar eisch van het gereformeerde kerkrecht volkomen in den haak. Ze verdienen deswege lof!

Da in 1879 gehouden Synode van Dordrecht der Chr. Geref. Kerk beweegt Kuyper tot het schrijven van het volgende stukske (15 Juni 1879):

Twee Synoden zitten op dit oogenblik. Te Dordt een Synode van mannen, die op den bodem der Gereformeerde belijdenis staande, geestelijk aan hun kerk bouwen en er in jubelen mogen, dat hun kerk van jaar tot jaar de muren rijzen ziet.

En te 's-Gravenhage een Synode van mannen, die het stadwerkhuis hebben leeggehaald, om maar alle dienstbare stutten en balken en houvasten en brandladders bij de hand te hebben, zooals de reeds waggelende muren van hun versleten kerk waggelen en dreigen in te bulgen.

We zeggen niet in Dordt een ideaal, al is het in 's-Gravenhage het toppunt van ellende.

Maar toch tusschen die beiden een verschil, dat elke minnaar Christi in de groote kerk zuchten doet: „Waren we in den Haag maar weer zoover als te Dordt!”

Het ideaal zou er natuurlijk dan eerst zijn, indien op den bodem der Gereformeerde belijdenis weer al de leden van het Gereformeerde lichaam in deze landen konden saamwerken.

Zal dat ooit?

Zal men ook voor d a t ideaal te Dordt beziel blijven? Dat is zeker, dat men te 's-Gravenhage het dien weg liever nog niet op ziet gaan.

Althans uit geen ander motief laat zich de stuitende volte face der Groningers verklaren, die het ééne jaar met „het recht der minderheden” dwepen, en een jaar later allen tegen roepen, als er gestemd wordt.

De roep om de vereeniging van alle Gereformeerden binnen één Kerkverband klinkt luid en dringend en onophoudelijk. We geven enkele uitspraken.

Een van 15 Juni 1879:

„Gereformeerd” en kerkelijk niet vereenigd zijn gaat op den duur niet.

Naar den gang van het werk, overeenkomstig den historischen eisch van ons beginsel en voor God goed zal het dus zijn, indien de Gereformeerden, die op dit oogenblik ten onzent in meer dan ééne kerk verdeeld zitten, het begeeren hunner ziel naar hereeniging, ook in hun gebeden voor den Troon opwekken.

Vroeg of laat, tot die hereeniging moet en zal het komen.

Misschien niet langs den weg, dien wij liefst zouden afbakenen. Allicht ook niet langs het pad, aan welks eind de broeders in andere kerken zich die hereeniging liefst voorstellen.

Maar zeker door Zijn weg.

Door den weg van Hem, die in het Hooge en Heilige woont!

Heere, help ons die wegen ontdekken.

Een andere van 25 Januari 1880:

Ten tweede herhalen we onze verklaring, dat naar onze vaste overtuiging alle Gereformeerden in den lande wel zouden doen met zich in een kerk-gemeenschap te vereenigen, om aldus de volle kracht der Christelijke gemeenschap te genieten en een kracht voor de eere van Gods naam in den lande te zijn.

Een derde van 22 Februari 1880. Een week tevoren schreef de Cock in „De Heraut” in een ingezonden aan Kuyper:

„Onze dogmatische beginselen zijn de uwe, en in dezen zijn wij kinderen van één geest. Ook gaat ge hiervan meer dan eenmaal het onduidelijke bewijs.”

Wie den vrede van Jeruzalem liefheeft, moet er naar streven, om al wat in de kerken dezer landen principieel verschilt, ook kerkelijk tot organisatie op eigen voet te brengen.

Vanzelf komt dan alles wat Gereformeerd in historichen zin is, onder één dak.

Want dat is toch voor wie den Christus en zijn Vaderland liefheeft, niet de hoofdzaak, of de kerk der Gereformeerden uit Kampen of uit Leiden beziel wordt.

Hoofdzaak is maar, dat wat saamhoort weer één lichaam vorme, en dat in dit lichaam zulk een geest heersche als in der waarheid Gereformeerd is naar den zin der historie. D.w.z. op het allerzuiverst zich houdend aan het geschrevene en daardoor klevend aan het vleeschgewordene Woord.

En eindelijk nog een vierde, eveneens uit 1880:

En blijkt het dan vroeg of laat, dat er langs drie wegen groepen zich poneeren en als deelen van het Lichaam Christi openbaar worden, die bij zijn Woord leven en beven voor zijn last en in den van God gegeven weg dat Woord niet naar willekeur maar naar de taal des Geestes in de kerkelijke belijdenis hoog houden, zoodat er a. gemeenten van het dusgenaamde grootere genootschap, b. gemeenten van de kleinere Chr. Gereformeerde kerk, en c. kringen van evangelisatie, alle op deze zelfde basis zich bereid toonen, om naar het Woord te handelen, — dan zal Hij, die ons den moed des geloofs in het geloofloze hart schonk, ook den moed der liefde wekken, om deze drie tot één te doen versmelten, en de einduitkomst tot der geloovigen troost en tot eere van den naam zijns Zoons te doen strekken!

Buitengewoon raak en fijn kon Dr Kuyper tekenen en typeeren. Het volgende beeld van de 18de eeuw eist Kuyper in zijn: „De Nuts-beweging” (p. 16—18):

Men neme slechts de moeite, om een oogenblik zich terug te denken in den tijd, waarin ze gesticht werd: de laatste helft der voorgaande eeuw. Nooit was ons volk zoo onfrisch en onsmakelijk, zoo roemloos en krachteloos, zoo verachtelijk als toen. Waar ge Holland's geschiedrolle ook openslaat, nergens vindt ge een zoo jammerlijk, zoo schreiend droevig tijdvak als het dubbel decennium, dat aan het stichtingsjaar der Maatschappij voorafging en op 1784 volgde. Wel scheen alles gelukkig en voorspoed zonder mate ons deel: het geld stroomde, de handel bloeide, de scheepvaart nam al stouter vlucht. Zóó sterk zelfs sloeg de polsslag van het materiële volksleven, dat onze twee-en-half percent's tot 100 op Europa's geldmarkt klimmen konden. Maar in dien uitwendigen bloei had helaas! geheel het leven van ons volk zich vervutwendigd. Zingenot werd ook hier de noodlottige schakel, die van voorspoed naar zelfverlaging leidde. Ook hier was het een hotvieren aan zinnlijken lust, waardoor zich Holland's volk van zedelijke veerkracht beroofde. De glans van het goud verblindde den eens zoo helderen blik. Kwistige overdaad verwijfde den eens zoo fieren mannenmoed. Het werd al meer en zich baden in lauwe, verslappende weelde, een luidruchtig banketten en festijnen, ja een baldadig brassen en zwelgen, waarbij de gastheer steeds onbeduidender, zijn gasten steeds nietiger en zijn zaal en lusters, zijn wijn en disch al meer het een en al werden. Hoe kon het anders of de smaak voor edeler genietingen werd door dien valschen prikkel geheel bedorven, en in laffe pronkvucht alle zuivere kunstzin gedood. Van uit de feestzaal drong die bedwelkende lucht al meer naar buiten, om haar vluchtigen stikstof door al de aderen van ons volksleven te jagen.

Zoo verflauwde de ondernemingsgeest en onttaarde in rentebejag. De nijverheid vond dien rusteloozen wedloop met den nabuur te vermoeiend, en trok zich, waar het moest, liever van Europa's markt terug.

Het staatkundig leven zonk al meer in, en verliep in nepotisme en factiezucht. De letterkunde kwijnde, al werden er boekdeelen vol met onleesbaar geschrijf „vertoogd”, „verhandeld” en „bespiegeld”. De glans onzer dichtkunst werd al meer verdoofd, om niets dan het vermoeiend geflikker van geesteloze rijmelars achter te laten. Het volksonderwijs was tot volkbedervende mechaniek verlaagd. Onze Hervormde Kerk zelfs, deeling in den algemeenen jammer, verstijfde al meer tot een mummie en droef mee af op den stroom. Elk orgaan van ons volksleven i.e.w. begon ontzenuwd te worden. Er was op geen enkel gebied strooming meer in de wateren. Alles stond

stil, en onder de damp g...
Ja, zóó n...
nale lev...
in 't ha...
welaar t...
aanfluit...
Kortom...
Israël's...
stelpend...
in den...
rijkdom...
door de

Vinnig...
taalbederf...
boeiend...
landsch...
De volk...
de vloek

Vroeg...
mond d...
volkstam...
thans he...
woorden...
kunnen...
die dag...
zweeten...
moeten...
borgen...
geweten...
die ze h...
hun on...
verfrons...
blankhe...
sche vo...
nuffig...
sproot...
ge ze w...
niemanc...
en onhe...
komt, ze...
te versp...
deling...
's lands...
dat juis...
overstro...
huisvrie...
binnen...
en spel...
fratsen...
ring te...
het in...
bracht...
handels...
doorspel...
kruiste...
zijn. Or...
niet te...
hun spi...
op zeke...
volgen...
welning...
wordt b...
landsch...
En zelfs...
ken van...
zeer het...
vloed zi...
laat. En...
maar to...
Reiziger...
den, en...
luisterd...
hooren...
het in d...
gebrach...
H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.